

תפ"ח (חיפה) 44146-08-11 - מדינת ישראל נ' עסאם עיד

תפ"ח (חיפה) 44146-08-11 - מדינת ישראל נ' עסאם עיד מחוזי חיפה

תפ"ח (חיפה) 44146-08-11

מדינת ישראל

נגד

עסאם עיד

בית המשפט המחוזי בחיפה

[27.01.2013]

כב' סגן הנשיאה, השופט יוסף אלרון [אב"ד]

השופט עודד גרשון

השופט אברהם אליקים

גזר דין

א. מבוא:

הנאשם הורשע על פי הודאתו במסגרת הסדר טיעון בעבירות שיוחסו לו בכתב האישום המתוקן א' (להלן: "כתב האישום"), בהריגה ובשתי עבירות חבלה חמורה בנסיבות מחמירות, לפי סעיפים 298, 333 ו-335(א)(1) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: "חוק העונשין").

הסדר הטיעון לא כלל הסכמה לעניין העונש.

עוד צוין בפנינו בעת הצגת הסדר הטיעון כי משפחת המנוח ונפגעי העבירה מודעים להסדר וכי הם "אינם מסכימים לשינויים העובדתיים בכתב האישום המתוקן. אך כן מסכימים להמרת סעיפי העבירה" (עמ' 293 שור' 16-17 לפרו').

ב. עובדות כתב האישום:

כרקע לכתב האישום צוין, כי ו' (להלן: "ו'") ופ' ז"ל (להלן: "המנוח") הינם אחים. הנאשם הינו בן דודם של וליד והמנוח. סעיד עיד (להלן: "סעיד") הינו דודם של הנאשם, וליד והמנוח.

ס', ו' והמנוח התגוררו בבניין משותף בכפר כאבול, בבניין הסמוך לבית המנוח מתגוררת משפחת הנאשם, ובין חצרות שני הבתים קיים מעבר. הנאשם אינו מתגורר דרך קבע בכפר, ובביקוריו בכפר הוא שוהה בבית הוריו. בין משפחות הנאשם והמנוח קיים סכסוך קרקעות ממושך.

על פי כתב האישום, ביום 09/08/11, בשעה 18:30 לערך, נהג הנאשם את רכבו בכפר יחד עם שני בניו הקטינים והגיע עד סמוך לשער בית המנוח. בין הנאשם לבין ו' ובני משפחתו שהיו אותו זמן בחצר ביתם נתגלע עימות, שלאחריו עזב הנאשם את המקום ברכבו ונסע למתחם בית הוריו, עמד בחצר וקילל את משפחת המנוח. בעקבות הקללות נכנסו ס', ו', והמנוח לחצר האחורית של בית הורי הנאשם, ומשזה הבחין בשלושה, התקרב לעברם כשברשותו סכין. במקום התפתח עימות פיזי, שבמהלכו דקר הנאשם את המנוח באמצעות הסכין, וכתוצאה מכך נגרם מותו בשל הלהם תת נפחי שנגרם מפצע הדקירה בבטן, שגרם נזק למזנטריום ולעורק הכלייתי הימני. עוד דקר הנאשם את סעיד שתי דקירות, האחת בחזה שכתוצאה ממנה נגרם לו פצע דקירה חודר בחזה שמאל עם קרע בסרעפת ופרופרציה בקולון רוחבי שמאלי דו צדדי, וכן פצע חתך בזרוע שמאל. כמו כן, הנאשם דקר את ו' בחזה מימין, וכתוצאה מכך, נגרם לו פצע דקירה חודר בחזה מימין עם פגיעה בריאה ופנוימוטוריקס. במהלך העימות הפיזי נפצע הנאשם בראשו ונגרמו לו מספר שפשופים בבטן. הוא טופל ובוצעה הדבקה של הפצע. בגין המעשים המפורטים לעיל, בהם הודה, הורשע הנאשם בעבירות שיוחסו לו בכתב האישום. ג. תסקיר שירות המבחן: עורכת התסקיר סקרה את הרקע האישי והמשפחתי של הנאשם, את היותו בן 38 גרוש פעמיים ואב לשלושה ילדים בגילאים 7-13, ואת העובדה שבעברו היה מורה במקצועו וכיהן כמנהל בית ספר יסודי. עורכת התסקיר התרשמה כי מדובר "באדם המגלה קושי בהסתגלות בקשריו הבינאישיים והזוגיים", המתקשה לראות את חלקו ואת ההיבטים הבעייתיים בהתנהגותו ואשר משליך את האחריות על הנשים בחייו ועל המתלוננים "כמי שמקיימים אורח חיים בעייתי ומתקשים לקבל את התנהגותו הסמכותית ומציבת גבולות", כהגדרתה. במהלך השיחה עם עורכת התסקיר הרבה הנאשם לבכות ונראה כי היה מצוי בסערת רגשות ובמשבר רגשי עמוק. לדבריה, הוא הביע תובנה לתוצאות החמורות של מעשיו - המתת בן דודו. לדבריו הוא מרבה לחשוב על ילדי המנוח ועל העוול שנגרם להם במות אביהם ולטענתו, הוא עסוק רבות ביכולתו לפצותם. עוד ציינה קצינת המבחן כדלקמן:

"בהתייחסותו בפנינו למעורבותו בעבירות בהן הורשע במסגרת התיק הנוכחי עיסאם בפנינו קיבל על עצמו אחריות על מעשיו, והביע צער, כאב וחרטה שנשמעו לנו כנים..."

הנאשם תיאר בפניה את הסתבכותו באירוע והסלמת האלימות בינו לבין משפחת המנוח לאורך השנים. בהתייחס לעבירות בהן הורשע תיאר הנאשם את הרקע למעשים כסכסוך בין בני המשפחה על חלוקת אדמות שקיבלו בירושה. הוא תיאר כי במהלך האירוע "היה נתון בחוסר אונים ובחרדה מפגיעה בו, ופעל ללא הפעלת שיקול דעת ובצורה אימפולסיבית וזאת מתוך צורך לגונן על עצמו". כן ציין כי במהלך האירוע הוא נפצע בראשו, דבר שהעצים את תחושת הפחד שלו ואת יכולתו להתנהג באופן שקול.

כאן המקום לציין כי בשל האמור לעיל, שבנו ודרשנו לברר את שאלת הודאת הנאשם בעובדות כתב האישום המתוקן. הנאשם שב וציין כי הוא מודה ללא סייג במיוחס לו.

לדעת קצינת המבחן, על אף הבעת החרטה והתובנה לחומרת המעשים, הנאשם מגלה קושי בהכרה בחלקים הבעייתיים המביאים אותו להסתבכויות חוזרות בתחומי חיי השונים לרבות בפלילים ומתקשה לערוך בדיקה עצמית ופנימית לאותם חלקים אישיותיים המביאים אותו להסתבכויות אלה.

בסיפת תסקירה, ציינה קצינת המבחן כי לנוכח האמור לעיל ובעיקר נוכח העדר הכרה ולקיחת אחריות על התנהלותו הבעייתית בתחומי חיי השונים של הנאשם, אין היא יכולה לשלול אפשרות "להישנות עבירות פליליות והתנהגות אלימה מצידו בעתיד".

משכך, ולאור חומרת העבירות בהן הורשע, נמנע שירות המבחן מלבוא בהמלצה טיפולית בעניינו.

ד. תסקיר נפגעי עבירה המתייחס למשפחת המנוח:

התסקיר התבסס ברובו על מפגש שנערך עם בני משפחת המנוח - אלמנתו, אמו, דודו ואחיו- ו' וס' וסקר את מצבם בעקבות האירוע המתואר בכתב האישום.

אמו של המנוח, שהיא בגמלאות עקב התדרדרות במצבה הבריאותי, תיארה כאב רב כתוצאה מאבדן בנה הבכור בדמי ימיו (בן 29). האירוע הותיר בה חרדה רבה למשפחתה. כן תוארה עוינות בין משפחת הנאשם, המתגוררת בסמוך למשפחת המנוח, המעיקים ומשמרים את העוינות הקיימת בין המשפחות.

אלמנת המנוח, בת 24, תיארה כי בנם הבכור, בהיותו בן 3 בעת האירוע, רץ אחרי המנוח בנסותו להניאו מכך, ומשך חזה באירוע הדקירה. תואר כי היא משקיעה מאמצים בהתמודדות עם תופעות פוסט - טראומטיות מהן היא סובלת ואשר פורטו בתסקיר.

המנוח הותיר אחריו שני ילדים קטנים שהאירוע נתן גם בהם את אותותיו מבחינה רגשית: בהתנהגותו של הבן הבכור חל שינוי שהתבטא בבכי, צעקות, התקפי זעם, סיוטים וחוסר תיאבון וניכרה אצלו נסיגה ברמה התפקודית. הוא מטופל מזה מספר חודשים בלשכת הרווחה המקומית, כאשר חלק מן הסימפטומים הטרומטיים עדיין קיימים אצלו ולהערכת המטפלת הוא יזדקק לטיפול ארוך טווח. השיפור במצבו של הבן הצעיר, כיום כבן 3, מתואר כ"איטי".

לגבי ו' תואר, כי:

"הסכסוך המשפחתי, הקרע העמוק שנפער בגין האירוע האלים, כמו גם החוויה של אשמת הניצול, ממשיכים להוות גורם בעל משמעות כבדה ומעיקה על ו' ומותירים אותו במצוקה רגשית קשה, שאינה מאפשרת לו לעבור תהליך של עיבוד אבל, כדי שיוכל להמשיך עם חייו".

ס', בן 41 ואב ל-4 ילדים, אושפז בעקבות הפגיעה בו למשך 6 ימים. אף הוא תואר כסובל מסימפטומים פוסט טראומטיים, כמו דריכות, מועקה שאינה מרפה ממנו, מתח ולחץ מרעשים בלתי צפויים, מחשבות חוזרות ונשנות על האירוע ומסיוטי לילה שגם ילדיו נפגעים. כן חווה אובדן אמון בזולת וערעור בביטחון האישי והמשפחתי.

ניכר, כי האירוע "עצר את חיי המשפחה" וכי בני המשפחה "לא מצליחים כפרטים וכמשפחה להתמודד עם האירוע הקשה, ומתנהלים באווירת דיכאון וחוסר אונים".

בהתייחס לענישה צוין כי:

"בני המשפחה מצפים להכרה משמעותית בחומרת המעשים באמצעות ענישה מחמירה, שעשויה לאפשר להם בהדרגה לעבור תהליך של התמודדות עם עיבוד האבל והאבדן. ענישה מקלה על פי תפיסתם, תעצים את העומס הרגשי של נזקי הפגיעה בהם שרויים. בנוסף הביעו הסכמה לקבלת פיצוי כספי, המהווה עבורם גורם מוחשי וקונקרטי ברכיב הענישה אשר יתן בעיקר מענה פונקציונלי לטיפול באלמנה ובילדיה".

ה. ראיות לעונש:

במסגרת הראיות לעונש, הגישה באת כח המאשימה את גיליון הרשעותיו הפליליות של הנאשם (ט/1), ממנו עולה, כי קיימות לחובתו שתי הרשעות קודמות בגין עבירות רכוש.

כן העיד ו', אחי המנוח, אשר תיאר את כאבה וסבלה של משפחתו בעקבות האירוע ומות המנוח. הוא תיאר את הסכסוך שהוביל לאירוע ככזה שנמשך שנים, אך מעולם לא הוביל לאלימות מסוג כלשהי עד לאירועים המתוארים בכתב האישום. בדבריו ביקש, כי יושת על הנאשם עונש משמעותי, אשר ירתיע אותו ושכמותו מדרך האלימות כאמצעי ליישוב סכסוכים. דברים אלה הוגשו גם בכתב לבית המשפט (2/ט).

ב"כ הנאשם הגיש גזר דין שניתן כנגד אחד מן העדים שהעידו טרם הודיית הנאשם, בגין תקיפת אחי הנאשם במסדרון בית המשפט לאחר אחת מן הישיבות (2/ס).

בהתייחס להתנגדותה של ב"כ המאשימה להגשת המסמך הבהרנו, כי גזר הדין יושתת על המסגרת העובדתית שבכתב האישום המתוקן - בלבד.

ו. טיעוני באי כוח הצדדים לעונש:

ב"כ המאשימה, בטיעוניה בכתב (3/ט) ובעל פה הפנתה לסבלה של משפחת המנוח, אשר הותיר במותו אלמנה צעירה ושני ילדים קטנים, אשר כעולה מתסקיר הקורבן - מתקשים להתמודד עם האבל ונזקקים לטיפול שירותי הרווחה. בנוסף לכך ציינה באת כח המאשימה את החבלות שנגרמו לאחיו ולדודו של המנוח, אשר נפגעו פגיעות קשות כתוצאה ממעשיו של הנאשם, ושניהם היו מאושפזים בבית החולים בעקבות האירוע, תוך שהפנתה לתיעוד רפואי באשר למצבם. לדבריה, במעשיו פגע הנאשם בשני ערכים חברתיים מוגנים, כלשונה - "קדושת החיים" ו"שלמות גופו של אדם".

באת כח המאשימה לא התעלמה מעובדת קיומו של עימות בין הנאשם למנוח והמתלוננים, עובר לדקירתם, אולם הדגישה את העובדה כי במהלך העימות בחצר, רק הנאשם החזיק סכין בידו בעוד האחרים היו ללא "כלים בידיהם".

עוד הפנתה באת כח המאשימה לאמור בתסקיר הקורבן בצינה כי בנוסף לפגיעות הפיזיות שהותיר הנאשם בגופם של המתלוננים, נותרה גם פגיעה נפשית קשה בבני משפחת המנוח.

בהתייחסה למתחם הענישה ההולם, טענה באת כח המאשימה כי גם אם הענישה בעבירות מסוג זה נעה ב"תחום רחב" תוך ניסיון לשקף את עובדות המקרה ספציפי, הרי, שלטעמה, עניינו של הנאשם "קרוב יותר הן בנסיבותיו והן ביסוד הנפשי של הנאשם לעבירת הרצח".

בטיעוניה הפנתה לצורך אותו הדגישה הפסיקה להילחם בעשיית הדין העצמית ובהמתת הזולת "בשל עניינים של מה בכך או כתגובה חסרת פרופורציות לנסיבות שנוצרו".

בהפנותה לאסופת פסיקה שהגישה (ט/4), טענה, כי מתחם הענישה הראוי במקרה דנן הינו 18-24 שנות מאסר בפועל. כאשר לעונש הראוי בנסיבות דנן טענה, כי לאור הרשעת הנאשם בשלוש עבירות המגלמות פגיעה בשלושה בני אדם, לאור עברו הפלילי (בגין עבירות רכוש), לאור הצורך בהרתעת הרבים ולאור ההתרשמות העולה מתסקיר שירות המבחן כי לא ניתן לשלול הישגות עבירות פליליות והתנהגות אלימה מצד הנאשם בעתיד - יש להטיל על הנאשם עונש במתחם הענישה לו טענה.

כן ביקשה באת כח המאשימה להשית על הנאשם פיצויים נפרדים למשפחת המנוח ולמתלוננים. מנגד, ייחד ב"כ הנאשם בטיעונו בכתב (1/ס) ובעל פה, דברים באשר לנאשם ומשפחתו וטען כי המדובר במשפחה "מכובדת ונורמטיבית" תוך שהפנה לעיסוקיהם ומקצועם של הנאשם ובני משפחתו. יצוין, כי בטיעונים בכתב, טען ב"כ הנאשם לעובדות נוספות שאינן חלק מכתב האישום, העוסקות באירועי רקע (זאת בניגוד לדעתה של ב"כ המאשימה). הבהרנו הבהר היטב כי גזר הדין יתבסס על המסכת העובדתית שבכתב האישום, בה הודה הנאשם. על כן איננו מוצאים לנכון לפרט את הדברים.

לשיטת ב"כ הנאשם, אזי, זה האחרון היה כהגדרתו "במצב של התגוננות" ואולם, הדגיש בפנינו כי הנאשם עומד על הודייתו, ואין בפיו טענה להגנה עצמית.

עוד ייחד ב"כ הנאשם דברים היחס למסקנה המובאת בתסקיר שירות המבחן, ולהימנעות השירות מהמלצה טיפולית בעניינו, וטען שקצינת המבחן "טעתה בתוצאה הסופית שהגיעה אליה בתסקירה" וכי מן הראוי היה ליתן המלצה טיפולית. ב"כ הנאשם ביקש לראות בהודיית הנאשם והחרטה שבאה מפיו כנסיבות לקולא גם אם היה זה בשלהי הליך ההוכחות שהתנהל בעניינו. זאת, מאחר ולדבריו "ניהול המשפט היה מוצדק והכרחי כדי להגיע להסדר הטיעון שהושג". כאשר למתחם הענישה הראוי טען הסניגור, בהפנותו לאסופת פסיקה שהגיש (2/ס), כי רמת הענישה המקובלת על פי הפסיקה הינה 3-8 שנות מאסר בפועל, וכי, לשיטתו, יש להשית על הנאשם "עונש מופחת באופן משמעותי" זאת, "בהתחשב בנסיבות המיוחדות של האירוע" והעובדה כי לדבריו היו אלה המתלוננים אשר הגיעו לחצר בית הוריו.

בסיכומו של דבר, טען בא כח הנאשם, כי על בית המשפט להטיל על הנאשם עונש ברף התחתון שבמתחם הענישה לו טען.

הנאשם, בפנותו לבית המשפט, אמר כדלקמן:

"אני מצטער ומתחרט על מה שקרה... המקרה נכפה עלי... הם התחילו איתי ותקפו אותי ואני לא מבין איך אני נמצא פה. לא היתה לי שום כוונה לריב איתם. לא ראיתי איך דקרת אותם..."

וכן:

"אני מתנצל, פשוט קשה לי לדבר. אני לא חוזר מהודייה".

ז. דיון:

בגזר הדין שבפנינו אנו נדרשים שוב לקלות הרבה שבה קופדו חייו של המנוח, פ' ז"ל ונגרמו חבלות לשניים אחרים מבני משפחתו.

כמתואר בכתב האישום, הנאשם דנן, המנוח והמתלוננים, הינם בני משפחה אחת המתגוררים בסמיכות רבה ואולם, סכסוך ממושך על קרקע, הביא למחלוקת שבבסיס המעשים מושא כתב האישום, ותוצאתם הטרקית. כאן המקום לציין כי בטרם ההגעה להסדר והודיית הנאשם, התנהל הליך ההוכחות בפנינו עד תומו. על כאבה של משפחת המנוח ובני משפחתם האחרים אשר נחבלו באירוע, למדנו הן מעדותם בפנינו והן מהאמור בפירוט רב בתסקירי הקרבן שהונחו בפנינו.

פעם אחר פעם אנו שומעים, למרבה הצער, את החסר שחשה משפחת הקרבן ואת דבר כאבה הרב, וכך גם במקרה דנן. בתי המשפט חזרו וצינו לא אחת כי יש לגנות את תופעת יישוב הסכסוכים באמצעות סכין כ"תת תרבות הסכין", ועמדו על החומרה שיש לראות בכך.

כפי שנאמר, בע"פ 6689/96:

"נעיצת סכין בגופו של הזולת, יודע אתה מה תחילתו של מעשה, אינך יודע סופו של מעשה" (ווזוז נ' מדינת ישראל, פד"י נ(4) 413, 414 [1996]).

וכן, נפנה לנאמר בע"פ 10053/03:

"נילאנו לדבר ולכתוב על תת-תרבות הסכין שפשתה במקומותינו, ואין לנו להוסיף אלא זאת שהמבקשים לחסל חילוקי דעות או סיכסוכים עם הזולת על דרך של נעיצת סכין בגופו אחת דינם להיכלא, לזמן ארוך ומכביד. רק כך יכולה חברה מתוקנת להגן על עצמה באורח ראוי" (בלא"י נ' מדינת ישראל [6.7.2005]).

על כן, הודגש הצורך בענישה מרתיעה, ההולמת את חומרת המעשים, מגשימה אינטרסים של שמירה על שלום הציבור ומבטאת את הצורך בהגנה על חיי אדם.

לא ניתן שלא להתייחס בקצרה למכלול טיעוניו של ב"כ הנאשם באשר לאיום שחש הנאשם בטרם מעשה. ואולם, במדינת חוק אנו חיים וממכלול הראיות שבאו בפנינו, לא למדנו כי הנאשם טרח לנהוג כמצופה מכל אדם הטוען להיותו מאויים על ידי אחר, על ידי פניה לרשויות החוק בזמן אמת.

קרבתו של הנאשם לא אחזו בחפץ או בכלי כלשהו כפי שעשה הוא באחיזתו בסכין ובדקירתם באכזריות רבה, עד כדי גרימת מותו של המנוח וחבלה בגופם של השניים האחרים.

העונש המקסימאלי הקבוע לצידה של עבירת ההריגה הינו 20 שנות מאסר והעונש הקבוע לעבירת חבלה חמורה בנסיבות מחמירות הוא 14 שנים.

לאור מכלול השיקולים לחומרה, לרבות אכזריות המעשה ותוצאתו הטראגית, בהתחשב בערכים החברתיים שנפגעו מביצוע העבירה - קיפוד חייו של אדם ופגיעה בשלמות גופם של שניים נוספים פגיעה חמורה ביותר, ולאור הנסיבות הקשורות בביצוע העבירה, אנו קובעים, כי מתחם הענישה הראוי לעבירת ההריגה הינו 12-18 שנות מאסר בפועל ומתחם הענישה ההולם לכל אחת מעבירות החבלה חמורה בנסיבות מחמירות בין 3-7 שנות מאסר בפועל.

בהתייחס לענישה הראויה, נזכיר, כי תיקון 113 לחוק העונשין ביטל את סעיף 45(א) לחוק העונשין, וקבע את סעיף 40ג(ב) הקובע לאמור:

(ב) הרשיע בית המשפט נאשם בכמה עבירות המהוות כמה אירועים, יקבע מתחם עונש הולם כאמור בסעיף 40ג(א) לכל אירוע בנפרד, ולאחר מכן רשאי הוא לגזור עונש נפרד לכל אירוע או עונש כולל לכל האירועים; גזר בית המשפט עונש נפרד לכל אירוע, יקבע את מידת החפיפה בין העונשים או הצטברותם.

בתיקון זה הביע המחוקק את הגישה על פיה החלטה בדבר היותה של ענישה חופפת או מצטברת תיבחן בכל מקרה לגופו, על פי נסיבותיו.

באשר להסתייגות הסניגור מעמדת שירות המבחן שנמנע ממתן המלצה טיפולית בעניינו של הנאשם וביקורתו על כך, נאמר שקצינת המבחן לא התעלמה מהבעת החרטה של הנאשם, אשר להתרשמותה היתה חרטה כנה, אך יחד עם זאת לא התעלמה מתחושת ה"קורבנות", כפי שביטא בפנינו, כאשר על אף החרטה שהביע הדגיש כי "המקרה נכפה עליו", כלשונו. אנו סבורים כי תסקיר שירות המבחן שלפנינו מפורט ביותר ומפנה להיבטים שונים באישיותו של הנאשם שבבסיס עמדת השרות להימנע מהמלצה טיפולית. כך גם ראוי לזכור את התרשמותה של קצינת המבחן כי לא ניתן לשלול הישגות התנהגות אלימה מצד הנאשם בעתיד.

סיכומי של דבר, לאחר ששקלנו את מכלול השיקולים הרלוונטיים, הן לקולא והן לחומרה ובכלל זה את המעשים שהובילו למות המנוח ולפציעתם של המתלוננים בדרגות חומרה שונות, כמו גם את הודיית הנאשם בעובדות כתב האישום המתוקן, את הבעת החרטה ואת לקיחת אחריות, אנו גוזרים על הנאשם את העונשים הבאים:

- א. 23 שנות מאסר בפועל.
- ב. שנתיים מאסר על תנאי למשך 3 שנים לבל יעבור עבירת אלימות מסוג פשע.
- ג. פיצוי לרעיית המנוח בסך של 120,000 ₪.
- ד. פיצוי לכל אחד מהמתלוננים (ווליד וסעיד) בסך של 30,000 ₪.
- סכומי הפיצוי הנ"ל, יופקדו בגזברות בית המשפט, עד לא יאוחר מיום 02/04/13.
- לצורך מניין תקופת המאסר, תימנה תקופת שהייתו של הנאשם במעצר מיום 09/08/11.
- זכות ערעור לבית המשפט העליון תוך 45 יום מהיום.
- ניתן היום, ט"ז שבט תשע"ג, 27 ינואר 2013, במעמד באי כח הצדדים והנאשם.